

• ориентировка в тексте, ключевые слова, ответы на вопросы к тексту; т. е. развитие **познавательных УУД**.

Также на первом этапе можно создавать простейшие проекты для формирования первоначальных представлений о деятельности исследователя и презентовать их (развитие личностных и коммуникативных УУД).

Түкай шигыренә иллюстрация (II сыйныфта уку дәресе. Татар төркеме)

Рәфиә ШӘЙХЕТДИНОВА,
югры квалификация категорияле татар теле
һәм әдәбијаты укуччысы

Максат. «Бишек», «Гайлә – бишек» тәшенчәләрен аңлату; укучыларны иҗади фикер йөртергә өйрәтү; халкыбызың гореф-гадәтләренә, традицияләренә дәрес мәнәсәбәт тәрбияләү.

Технология: Ә.З. Рәхимовның иҗади үсеш технологиясе.

Методлар һәм алымнар: проблемалы ситуация, төркемнәрдә эш, иҗади эш, эзләнү, модельләштерү, рефлексия.

Жиһазлау. Т.Хажиәхмәтов. «Бишек жыры» – иллюстрация; Г.Тукайның «Бишек жыры» шигыре, халык көе аудиоизмыасы (CD форматта), мәкалъ-әйтемнәр, гаилә моделе.

Дәрес барышы.

1. Ориенташу – мотивлаштыру этабы.

Тема буенча йомгаклау дәресе булганлыктан утелгән материал системага салына, белемнәр тигезләнә. Тактага гаилә моделе эләнә.

1. Өй эшен тикшерү (модель буенча).

Балалар Бабай Әби Әти Әни

– Бу сүзләрне бер сүз белән атап бламы? **ГАЙЛӘ**

(Көтөлгән жаваплар тыңлана.)

– Димәк, гаилә темасы буенча белемнәрне тикшерәбез.

С I класса начинаю вовлекать своих учащихся в мини-исследования, включая этот вид деятельности во все образовательные области начальной школы. В I – II классах почти все работы носят коллективный характер, тематика определяется учителем, но каждый ученик вносит свой вклад в общую работу.

Чыганак: Мәгариф.- 2014.- № 5.

Мәкалъләр:

Иркә бала ... (ир булмас);

Ата-анасын хурлаган ... (узен хурлаган);

Ата-анасын тыңлаган адәм булган, ... (тыңламаган әрәм булган);

Атасы малаена алма бакчасы үстереп биргән,... (малае атасына сыңар алма да бирмәгән);

Үзбәя.

3. Уку мәсьәләсөн кую. Төркемнәргә әйтемнәр өләшнә.

– «Гайлә – бишек»

«Туган ягым – яшел бишек»

Әйтемнәрдә кабатланган сүзне табарга? (бишек..)

– Димәк, без бүген нәрсә турында сөйләшербез?

– Бишек турында.

Үзбәя.

II. Уку мәсьәләсөн адымлап чишу этабы.

1 нче бирәм. Бишек тәшенчәсө өстен-дә эш. (Укучылар ярдәме белән бишек тәшенчәсө тудырыла; яңа яисә анлашылмаган сүзләр сузлекләрдән эзләнә.)

– Татар теленен аңлатмалы сузлекендә бишек сүзенә тубәндәгечә аңлатма бирелә: **Бишек – баланы тирбәтеп йоклату урыны.**

Укучылар, кечкәнә балаларны бүген кайда йоклаталар? (Балалар арбасында, караватта.)

Ә бишекләр юкмә? Алар кайда?

Бүген сезнәц алда чын бишек бар. Ул – музей экспонаты. Хәзер бишекне якыннан карыйк. (Укучылар бишек һәм бишек сиртмәсен ильтибар белән күзәтә).

Бишек тал чыбыгыннан үреп ясалган. Тирбәтегә җайлы булсын очен, бишек сиртмәгә – озын сыйылмалы колгага эләнә. Бишек өстенә тукымы ябыла. Тукыма балага яктылык төшмәсөн һәм жил тимәсөн очен ябыла.

Укучылар, шулай итеп, бишек жыр тыңларга әзер.

2 нче бирәм: Аудиоизмыасдан «Бишек» (Г.Тукай сүзләре, халык көе) жыры тыңлана

– Нәрсә иштетегез? (Жыр.)

– Жыр никек башкарыла? (Әкрен, салмак.)

– Жырны кем башкара? (Әни.)

– Бишек жыры ана белән бала арасында башкарыла.

– Бишек жыры тыңычландыра. Музыканың бу сыйфатын әби, әниләр яхши белгән һәм баланы юатканда, йоклатканда жырлаганнар.

– Без тыңлаган жырның сүзләрен Г.Тукай язган. Кең – халыкның. Э рәссам Т.Хажиәхмәтов бишек жырына рәсем – иллюстрация ясаган.

3 нче бирәм: Т.Хажиәхмәтов Г.Тукайның «Бишек жыры» шигыренә иллюстрация.

a) дәреслек буенча эш. Рәсемне күзәтегез. Бишек турында төркемнәрдә бер-берегезгә сөйләгез.

ә) рәсемдә кемне күрәсез?

– Әниңең йөзө нинди?

– Колагында, мүенәндиң нинди бизәнү әйберләре бар?

– Яулыгы, альяпкычы, күлмәгә ничек бизәлгән?

– Әни кеше баланы ничек үстерә?

Рәсемгә карап, сез нәрсәләр турында уйланасыз?

Рәсем буенча белгәннәргезне үзүзегезгә сейләп чыгыбыз.

III. Рефлексив бәяләү.

1. – Нәрсә белми идек?

– Ничек белдек?

2. Өй эше. Рәссам Т.Хажиәхмәтов рәсеменә карап, үз рәсемене ясап кара.

Бишек жырларын өйрән.

3. Гомуми үзбәя.

Әдәбият.

1. Яғъфарова Р.Х. Уку китабы: Дүртъеллик башланыч рус мәкт. 2 сыйныф дәреслеке. – Казан: Мәгариф, 2009 – 143 б.

2. Шәймәрданов Р.Х., Сибгатуллин Р.Г. Татар милли педагогикасы. – Казан: Матбуғат йорты, 2004. – 374 б.

3. Татар теленен аңлатмалы сүзлеге, 3 томда.